1984

METODICKÝ A PRACOVNÍ LIST

1984 je dystopický román britského spisovatele **George Orwella**, poprvé vydaný v roce 1949. Patří k jeho nejznámějším dílům. Zachycuje společnost, v níž vládnoucí moc zasahuje do všech oblastí lidského života. Orwell v něm zkoumá mechanismy totality, manipulaci s pravdou i možnosti jednotlivce uchovat si vlastní myšlení.

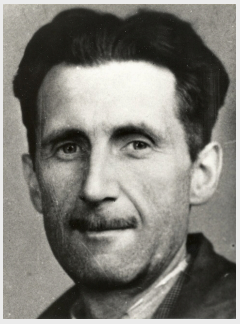

George Orwell (1903–1950), vlastním jménem Eric Arthur Blair, byl spisovatel, novinář a esejista. Jeho pohled na společnost formovaly zkušenosti s britskou koloniální správou v Barmě, život mezi chudými v Paříži a Londýně i účast ve španělské občanské válce.
Zastával demokratický socialismus a důsledně vystupoval proti totalitě. Zneužití moci a zradu revolučních ideálů zpracoval také v alegorické próze **Farma zvířat** (1945).

Román **1984** vznikal z velké části na skotském ostrově Jura v době, kdy Orwell vážně onemocněl tuberkulózou. Poslední verzi dokončil na konci roku 1948 a zemřel v lednu 1950, několik měsíců po vydání knihy. Dílo tak uzavírá jeho celoživotní zájem o vztah mezi mocí, pravdou a svobodou člověka.

Hlavní myšlenka: Pokud má vládnoucí mocenský aparát absolutní kontrolu nad historií, informacemi, jazykem a myšlením, může postupně ovládnout i samotné vnímání reality.

HLAVNÍ TÉMATA / KLÍČOVÁ SLOVA

- totalita, autokracie
- manipulace s informacemi, s historií
- ztráta soukromí
- lidská práva
- kontrola a deformace jazyka
- neomezená moc
- kontrolní mechanismus, sledování
- propaganda
- cenzura
- popření individuality a svobodného myšlení

ČETLI JSTE PŘEDLOHU?

Odpovězte stručně na následující otázky.

Kdo je hlavní postavou románu?

Kde pracuje?

Kdo je podle vás Velký bratr?

Co je to Newspeak?

Co podle vás znamená pojem doublethink?

Jak vnímáte žánr tzv. antiutopie nebo dystopie.

Jak vnímáte fakt, že byla kniha napsána po II. světové válce? Co všechno z toho podle vás plyne?

PO ZHLÉDNUTÍ INSCENACE

Změnilo se nějak vaše vnímání tématu díla 1984?

Bylo hlavní téma v inscenaci zpracováno v souladu s vaší čtenářskou představou, nebo se zcela lišilo?

Jak jste vnímali výběr jednajících postav v adaptaci a jejich herecké obsazení (včetně věku, genderu apod.)?

Zahrajte si hru „na asociace“ a zkuste si napsat několik jednotlivých slov, která se vám spontánně, bez přemýšlení vybaví na základě zhlédnuté inscenace 1984.

Co vám nejvíce utkvělo v paměti?

Naštvalo vás něco? Dojalo? Pobavilo?

Objevilo se v inscenaci něco, čemu jste nerozuměli? Zkuste tomu ve společné diskuzi přijít na kloub! Pravděpodobně přijdete na různé výklady a úhly pohledu, což je u divadla (a umění všeobecně) naprosto v pořádku.

PRAVDA, NEBO LEŽ?

Rozhodněte, zda jsou tvrzení pravdivá (A), nebo nepravdivá (N). Nesprávná tvrzení opravte.

Klidně se poraďte mezi sebou, spolupracujte.

a) Winston pracuje na Ministerstvu pravdy. **A / N**

Oprava nepravdivého tvrzení:

b) Winston od začátku otevřeně vystupuje proti Straně. **A / N**

Oprava nepravdivého tvrzení:

c) Strana kontroluje informace a upravuje minulost. **A / N**

Oprava nepravdivého tvrzení:

d) Julie je Winstonova sestra. **A / N**

Oprava nepravdivého tvrzení:

e) Obyvatelé Oceánie jsou neustále sledováni. **A / N**

Oprava nepravdivého tvrzení:

f) Winston nakonec dokáže Straně úspěšně uniknout. **A / N**

Oprava nepravdivého tvrzení:

JAK FUNGUJE PROPAGANDA?

Představte si, že Strana tvrdí:

> „Oceánie byla vždy ve válce s Eurasií.“

Proč je pro kterýkoliv totalitní režim důležité měnit dokumenty, ohýbat historii nebo dokonce atakovat lidské vzpomínky?

Napište alespoň 3 důvody.

01

02

03

WINSTON VS. STRANA

Doplň tabulku:

Winston chce…	Strana chce…

Zkuste stručně odpovědět:

Proč je Winston pro Stranu nebezpečný, i když je zpočátku pouze obyčejným úředníkem?

SOUVISLOST MEZI JAZYKEM A MYŠLENÍM

Zkuste vymyslet 5 běžných slov nebo pojmů, jejichž význam by autoritářská vláda mohla chtít změnit nebo úplně vymazat.

Původní slovo	Nový význam / nové označení

Diskutujte ve dvojici nebo skupině: Je podle vás možné ovlivnit lidské myšlení pomocí jazyka? Uveďte příklad ze současného života, médií nebo třeba sociálních sítí.

CO BYCH DĚLAL/A JÁ?

Představte si, že žijete v Oceánii. Mohou vás kdykoli sledovat, zároveň víte, že otevřený odpor proti Straně může mít vážné následky.

Vyberte si jednu možnost a pokuste se vysvětlit své rozhodnutí:

- ☐ Přizpůsobil/a bych se systému.
- ☐ Tajně bych systém odmítal/a.
- ☐ Pokusil/a bych se proti systému aktivně bojovat.
- ☐ Nevím.

Proč?

ORWELL A SOUČASNOST

Zakroužkujte témata, která podle vás mají něco společného s dnešní společností:

sledování lidí - propaganda - manipulace s informacemi - cenzura - ztráta soukromí

Vyberte jedno téma a napište nebo ústně formulujte krátkou úvahu:

Jak se podle vás toto téma pojí s románem 1984 a jak se projevuje dnes?